

Ikonografija svetoga kralja Ladislava u Zagrebačkoj biskupiji u kasnom 17. i ranom 18. stoljeću: novo čitanje povijesti u kontekstu Srednje Europe

Sveti kralj Ladislav zauzima važno mjesto u povijesti Srednje Europe, a njegov lik često je prikazivan, posebno u zemljama povijesne Ugarske, pa tako i na području Zagrebačke biskupije, koju je osnovao 1094. godine. Lik kralja Ladislava javlja se u različitim rješenjima i značenjima, određenim povijesnim i kulturalnim okolnostima sredine. U radu je prikazan razvoj ikonografskih rješenja kralja Ladislava od srednjega vijeka, kada se prikazuje kao sveti kralj i hrabri ratnik i vitez. U drugoj polovici 17. i početkom 18. stoljeća dolazi do obnovljenog zanimanja za kult kralja Ladislava, koji se nalazi na nekoliko važnih narudžbi zagrebačkoga Kaptola. Pod utjecajem suvremene historiografije, posebno djela J. Rattkaya Velikotaborskog i P.R. Vitezovića, počinje ga se tumačiti kao domaćeg vladara i štovati kao zaštitnika Trojedne kraljevine, što se odražava i u novim ikonografskim rješenjima. Uz prikaze kralja Ladislava kao svetoga kralja na oltarima u zagrebačkoj biskupiji (katedrala, Vrapče, Sisak,) nastaju i tematski razvijeni ciklusi, u kojima se kralj Ladislav prikazuje u novome kontekstu. Na ciklusu oltarnih slika s razrađenim scenama iz njegova života, iz zagrebačke katedrale, prikazan je kao hrabri ratnik, osnivač biskupije, milosrdni kralj te u novoj ulozi zaštitnika Trojedne kraljevine, koja je odraz suvremenih političkih nastojanja zagrebačke sredine. Srodan prikaz, koji tematizira prijenos vlasti na kralja Ladislava, nalazi se i na zidnim slikama Kolegija u Bologni, mjestu školovanja hrvatske intelektualne elite. „Završetak“ teme kralja Ladislava u narudžbama zagrebačkoga Kaptola predstavlja gradnja i opremanje župne crkve Sv. Ladislava u Pokupskom 1736.-1739., koju naručuje biskup Juraj Branjug. Program je zasnovan na tezama P.R. Vitezovića, koje se osobito očituju na scenično komponiranom glavnom oltaru. Sličnosti u tumačenjima i promjenama značenja svetoga kralja nalazimo u češkoj umjetnosti u ikonografiji sv. Vaclava, a odraz su raširenoga vraćanja korijenima i štovanja domaćih vladara te naglašenog kulta lokalnih svetaca u srednjoeuropskoj umjetnosti 17. i 18. stoljeća.